

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 4 grudnia 2018 roku Sąd Okręgowy w Częstochowie w punkcie 1 oddalił odwołanie ubezpieczonego R. S. od decyzji organu rentowego Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w C. z dnia 21 maja 2018 roku stwierdzającej, że R. S. jako osoba prowadząca pozarolniczą działalność gospodarczą podlega obowiązkowo ubezpieczeniu emerytalnemu, rentowym, wypadkowemu od 24 lipca 2013 roku do 15 października 2014 roku oraz od 15 marca 2016 roku do 31 grudnia 2016 roku, zaś w punkcie 2 zasądził od R. S. na rzecz organu rentowego kwotę 180 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Sąd Okręgowy ustalił, iż R. S. od 28 sierpnia 2009 roku prowadzi na terytorium Polski własną działalność gospodarczą pod nazwą R. S. Firma (...) w K.. W okresie od 16 października 2014 roku do 15 marca 2016 roku działalność ta była zawieszona.

Z dniem 1 maja 2012 roku odwołujący zawarł z (...) s.r.o. z siedzibą P., C., Republika Słowacka umowę o pracę, na podstawie której powierzono mu pracę promotora usług i produktów świadczonych przez pracodawcę albo klientów pracodawcy. Praca ta charakteryzowała się w szczególności kontaktem z potencjalnymi klientami pracodawcy i jego klientami, prezentacją i promocją działalności pracodawcy i jego klientów, zapewnieniem pisemnych źródeł, materiałów i urządzenia technicznego w celu realizacji i przeprowadzenia szkoleń internetowych. Miejscem pracy pracownika była Republika Słowacka. Za świadczoną pracę pracownikowi należało się wynagrodzenie w wysokości 40 euro, najmniej jednak kwota w wysokości minimalnego wynagrodzenia wskazanego dla 3 stopnia trudności miejsca pracy w trybie postanowienia § 120 Kodeksu pracy. Jednocześnie wskazano, iż w trybie § 49 Kodeksu pracy, czas pracy wynosi 1 godzinę tygodniowo.

W oparciu o powyższą umowę ubezpieczony zgłoszony został do słowackiego ubezpieczenia społecznego.

Decyzją z dnia 20 czerwca 2012 roku, w wyniku rozpatrzenia wniosku ubezpieczonego z dnia 15 czerwca 2012 roku o wydanie pisemnej interpretacji w sprawie określenia właściwego ustawodawstwa w zakresie ubezpieczenia społecznego osoby wykonującej pracę najemną i pracę na własny rachunek w różnych Państwach Członkowskich, Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w L. wyjaśnił, iż w sytuacji prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej w Polsce oraz zatrudnienia na podstawie umowy o pracę na Słowacji, w kwestii określenia właściwego ustawodawstwa zastosowanie mają przepisy rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 z dnia 29 kwietnia 2004 roku w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego, zgodnie z którymi, osoba która normalnie wykonuje pracę najemną i pracę na własny rachunek w różnych Państwach Członkowskich podlega ustawodawstwu Państwa Członkowskiego, w którym wykonuje swą pracę najemną. Z opisanego przez ubezpieczonego stanu faktycznego wynika, iż w zakresie ubezpieczeń społecznych będzie podlegał ustawodawstwu Państwa Członkowskiego, na którego terytorium będzie wykonywana praca za wynagrodzeniem, tj. ustawodawstwu słowackiemu.

W dniu 18 czerwca 2012 roku R. S. złożył wniosek o ustalenie ustawodawstwa właściwego i organ rentowy w dniu 23 lipca 2012 roku, zgodnie z drukiem A1, ustalił, że od 1 maja 2012 roku do 23 lipca 2013 roku ubezpieczony podlegał ustawodawstwu słowackiemu w zakresie ubezpieczeń społecznych.

Z uwagi na okres, na jaki wystawiono druk A1 oraz fakt, że ubezpieczony nie dokonał zgłoszenia do ubezpieczeń społecznych z tytułu prowadzonej pozarolniczej działalności gospodarczej, organ rentowy pismem z dnia 19 sierpnia 2016 roku poinformował R. S., że powinien się zwrócić z wnioskiem o ustalenie ustawodawstwa właściwego na kolejny okres. W odpowiedzi na powyższe ubezpieczony pismem z dnia 14 września 2016 roku poinformował, iż od 1 maja 2012 roku do nadal zatrudniony jest przez firmę (...) s.r.o. z siedzibą na terenie Słowacji.

Ponieważ z udzielonych przez ubezpieczonego informacji wynika, że od 1 maja 2012 roku do nadal jest zatrudniony przez płatnika składek firmę (...) s.r.o., a słowacka instytucja ubezpieczeniowa potwierdziła ubezpieczenie od 1 maja

2012 roku do 23 lipca 2013 roku, organ rentowy pismem z dnia 9 grudnia 2016 roku ponownie poinformował R. S. o konieczności złożenia wniosku o ustalenie ustawodawstwa właściwego na dalszy okres. Równocześnie Zakład wskazał, iż dla potwierdzenia faktu podlegania w zakresie ubezpieczeń społecznych ustawodawstwu państwa zatrudnienia niezbędnym jest posiadania formularza A1 potwierdzonego przez właściwą instytucję słowacką. Powyższy dokument będzie zwalniał z podlegania ubezpieczeniom społecznym i ubezpieczeniu zdrowotnemu w Polsce z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej, a tym samym z opłacania składek na te ubezpieczenia.

Ubezpieczony nie zareagował na powyższe wezwanie.

W związku z powyższym, pismem z dnia 23 kwietnia 2018 roku organ rentowy poinformował ubezpieczonego o wszczęciu postępowania administracyjnego na okoliczność ustalenia okresu podlegania ubezpieczeniom społecznym z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej od 24 lipca 2013 roku do 15 października 2014 roku oraz od 15 marca 2016 roku do 31 grudnia 2016 roku.

W odpowiedzi na powyższe pismo ubezpieczony pismem z dnia 30 kwietnia 2018 roku poinformował organ rentowy, iż w okresie od 1 maja 2012 roku do 31 grudnia 2016 roku powinien podlegać ustawodawstwu słowackiemu w zakresie ubezpieczeń, z uwagi na zawarcie umowy o prace na czas nieokreślony ze spółką (...) s.r.o. z siedzibą na Słowacji i wykonywanie na tej podstawie pracy najemnej.

Pismem z dnia 23 sierpnia 2018 roku organ rentowy zwrócił się do Socjalna Poistovna w B. o zajęcie stanowiska w sprawie ustawodawstwa właściwego dla R. S. od 1 maja 2012 roku do 31 grudnia 2016 roku oraz udzielenie informacji czy za ubezpieczonego odprowadzane były składki na ubezpieczenie społeczne w Słowacji.

W dniu 17 października 2018 roku organ rentowy pozyskał informację z Socialnej Poistovnej w B. , zgodnie z którą na podstawie kontroli przeprowadzonej przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych, jak również Narodowego Inspektora Pracy u pracodawcy (...) s.r.o. w C. stwierdzono, że w przypadku pracowników tejże firmy nie dochodzi do rzeczywistego wykonywania czynności zarobkowej na terytorium Republiki Słowackiej. Równocześnie wskazano, iż w przypadku tych pracowników, którym Centrala Zakładu Ubezpieczeń wystawiła już formularz E 101 SK/PD A1 (tj. że pracownicy ci podlegają słowackim przepisom prawnym), które zostały doręczone odpowiednim pracodawcom oraz instytucji odpowiedzialnej za zagwarantowanie ubezpieczenia społecznego na terytorium Polski - ZUS, nie będą one podlegać wstecznemu odwołaniu. W przypadku, gdy po zakończeniu okresu obowiązywania formularza E 101 SK/PD A1 relacja ubezpieczeniowa dotycząca danego pracodawcy dalej trwa, odpowiedni Oddział Zakładu Ubezpieczeń Społecznych wydaje decyzję o zaniku ubezpieczenia wraz z dniem, w którym zakończył się okres obowiązywania formularza E 101 SK/PD A1. Z powodu konieczności przestrzegania zasady jednoznaczności prawnej dotyczącej wymienionej osoby, formularz PD A1 opatrzony nr (...) -BA (który został wystawiony jeszcze przed realizacją kontroli w odniesieniu do okresu od 1 maja 2012 roku do 23 lipca 2013 roku), nie został odwołany z mocą wsteczną, lecz jego moc została zachowana, aczkolwiek w przypadku R. S. w odniesieniu do jego relacji wobec pracodawcy (...) s.r.o. odpowiedni Oddział Zakładu Ubezpieczeń Społecznych wydał decyzję o zaniku ubezpieczenia społecznego wraz z dniem 23 lipca 2013 roku.

Na tej podstawie organ rentowy w zaskarżonej decyzji z dnia 21 maja 2018 roku stwierdził, że R. S. jako osoba prowadząca pozarolniczą działalność gospodarczą podlega obowiązkowo ubezpieczeniu emerytalnemu, rentowemu, wypadkowemu od 24 lipca 2013 roku do 15 października 2014 roku oraz od 15 marca 2016 rok do 31 grudnia 2016 roku.

Dokonując oceny zgłoszonego przez R. S. odwołania Sąd Okręgowy, przywołując treść art. 6 ust. 1 pkt 5, art. 11 ust. 2 i art. 13 ustawy z dnia 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych (tekst jednolity Dz. U. z 2017 roku poz. 1778 ze zm. - dalej jako ustawa systemowa), podniósł, iż w niniejszej sprawie niekwestionowanym jest, iż R. S. prowadzi od wielu lat własną działalność gospodarczą na terytorium Polski. Jednocześnie odwołujący zawarł umowę o pracę z firmą (...) s.r.o., której przedmiotem było wykonywanie pracy promotora usług i produktów świadczonych przez pracodawcę albo klientów pracodawcy, odwołujący zobowiązany został do wykonywania tej pracy w wymiarze 1 godziny tygodniowo za wynagrodzeniem 40 euro. Umowa o pracę zawarta została do 31 grudnia 2016 roku. Z tego

tytułu ubezpieczony objęty był słowackim ubezpieczeniem społecznym w okresie od 1 maja 2012 roku do 23 lipca 2013 roku.

Sąd ten wskazał przy tym, iż spornym pozostaje, czy w powyższej sytuacji organ rentowy uprawniony był do wydania decyzji o objęciu R. S. obowiązkowymi ubezpieczeniami społecznymi z tytułu prowadzonej na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej pozarolniczej działalności gospodarczej w okresie od 24 lipca 2013 roku do 15 października 2014 roku (od dnia 16 października 2014 roku do 14 marca 2016 roku działalność była zawieszona) oraz od 15 marca 2016 roku do 31 grudnia 2016 roku, w sytuacji równoczesnego zatrudnienia go w tym czasie na podstawie umowy o pracę na terytorium Republiki Słowackiej.

Zatem Sąd Okręgowy wskazał na treść art. 13 ust. 1 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 z dnia 29 kwietnia 2004 roku w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz.U.UE.L.2004.166.1) i stwierdził, że objęcie R. S. ubezpieczeniami społecznymi z tytułu prowadzonej pozarolniczej działalności gospodarczej wynikało z nieprzedłożenia, mimo kilkukrotnych wezwań, jakichkolwiek dokumentów potwierdzających dalsze podleganie przez niego ubezpieczeniu słowackiego, jak również nie złożenia przez niego wniosku o ustalenie ustawodawstwa właściwego. Powyższy zaś obowiązek, zgodnie z art. 16 ust. 1 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009 z dnia 16 września 2009 roku dotyczący wykonywania rozporządzenia (WE) nr 883/2004 w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz.U.UE.L.2009.284.1) spoczywał na ubezpieczonym. Zgodnie bowiem z tym przepisem osoba, która wykonuje pracę w dwóch lub więcej państwach członkowskich, informuje o tym instytucję wyznaczoną przez właściwą władzę państwa członkowskiego, w którym ma miejsce zamieszkania. W ocenie Sądu Okręgowego z uwagi na brak jakichkolwiek informacji w tym zakresie organ rentowy prawidłowo objął odwołującego ubezpieczeniem z tytułu prowadzonej działalności gospodarczej. Sąd ten wskazał przy tym, iż organ rentowy uzyskał informację ze słowackiej instytucji ubezpieczeniowej, która wydała decyzję o wygaśnięciu słowackiego ubezpieczenia społecznego ubezpieczonego z dniem 23 lipca 2013 roku z tytułu jego zatrudnienia w spółce (...). Powyższe było wynikiem kontroli przeprowadzonej przez słowacką instytucję ubezpieczeniową oraz Narodowy Inspektorat Pracy, w ramach której ustalono, iż w przypadku pracowników tejże firmy nie dochodziło do rzeczywistego wykonywania czynności zarobkowych. Dodatkowo Sąd Okręgowy podniósł, iż ostatecznie decyzją słowackiej instytucji ubezpieczeniowej z dnia 8 stycznia 2014 roku ubezpieczony wyłączony został ze słowackich ubezpieczeń społecznych. R. S. co prawda odwołał się od tej decyzji, lecz postępowanie w tym zakresie zostało zawieszona do czasu ustalenia prawidłowego stanu faktycznego. Powyższe, w ocenie Sądu, nie może wpływać na objęcie ubezpieczonego ubezpieczeniem społecznym z tytułu prowadzonej działalności gospodarczej od 24 lipca 2013 roku do 15 października 2014 roku oraz od 15 marca 2016 roku do 31 grudnia 2016 roku, albowiem za ten okres ubezpieczony nie przedłożył jakichkolwiek dokumentów, które wyłączałyby powyższe ustalenie. W szczególności nie legitymuje się on drukiem A1 poświadczającym objęcie go w tym czasie ustawodawstwem słowackim, a w konsekwencji tamtejszym system ubezpieczeń społecznych. W takiej sytuacji – jak podaje także Sąd - zasadnym było wydanie decyzji stwierdzających podleganie przez odwołującego ubezpieczeniom społecznym z tytułu prowadzonej działalności gospodarczej.

Ponadto, według Sądu Okręgowego bez wpływu na powyższe rozstrzygnięcie ma decyzja z dnia 20 czerwca 2012 roku (nr (...)) wydana przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w L., uznająca za prawidłowe stanowisko wyrażone we wniosku R. S. z dnia 15 czerwca 2012 roku w sprawie braku obowiązku odprowadzania składek na ubezpieczenia społeczne z tytułu pozarolniczej działalności, w sytuacji gdy właściwym ustawodawstwem jest ustawodawstwo słowackie, albowiem niniejsza decyzja nie rozstrzygała kwestii ustalenia obowiązującego wnioskodawcę ustawodawstwa w zakresie ubezpieczeń społecznych, a jedynie stwierdzała że w sytuacji podlegania ustawodawstwu słowackiemu odwołujący wyłączony jest z obowiązku podlegania ubezpieczeniom społecznym na terytorium Polski. Powyższe związane jest z dyspozycją art. 11 ust. 1 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004, zgodnie z którym osoby, do których stosuje się niniejsze rozporządzenie, podlegają ustawodawstwu tylko jednego Państwa Członkowskiego.

Mając na uwadze przedstawione okoliczności, Sąd Okręgowy na mocy art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. oddalił odwołanie.

W apelacji od zaprezentowanego rozstrzygnięcia R. S. zarzucił Sądowi pierwszej instancji:

1. rażące naruszenie art. 47 Karty Praw Podstawowych poprzez pozbawienie odwołującego możliwości rozpoznania sprawy przez słowacki sąd powszechny w prejudycjalnym postępowaniu o ustalenie ustawodawstwa właściwego, tym bardziej że na podstawie niezaskarżalnej decyzji Socialnej Poistovnej numer (...) - (...) - BA z dnia 30 września 2015 r. utrzymano ważne zgłoszenie do ubezpieczeń słowackich,

2. rażące naruszenie prawa materialnego mające wpływ na treść wydanego wyroku, a to art. 13 ust. 3 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz.U. L 200 z 7.6.2004, s. 1) (dalej: rozporządzenie podstawowe lub rozporządzenie nr 883/2004), zawierającego normę kolizyjną wskazującą na ustawodawstwo właściwe dla ubezpieczenia społecznego osoby normalnie wykonującej pracę najemną i pracę na własny rachunek w różnych państwach członkowskich Unii, przez co wyłączona jest możliwość ustalenia prawa właściwego dla tego stosunku prawnego w inny sposób niż wskazany przez normę dotyczącą koordynacji ubezpieczeń społecznych, to oznacza, iż Zakład Ubezpieczeń Społecznych miał bezwzględny obowiązek ustalić odwołującemu ustawodawco słowackie, w szczególności dlatego, iż na dzień wydania zaskarżanego wyroku nie istniały podstawy do ustalenia ustawodawstwa polskiego, tym bardziej że słowacka instytucja utrzymała ważne zgłoszenie do ubezpieczeń słowackich,

3. rażące naruszenie prawa materialnego, a to art. 19 ust. 2 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) NR 987/2009 z dnia 16 września 2009 r. dotyczącego wykonywania rozporządzenia (WE) nr 883/2004 w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz.U. L 284 z 30.10.2009, s. 1) (dalej: rozporządzenie wykonawcze lub rozporządzenie nr 987/2009) poprzez jego błędną wykładnię i przyjęcie, iż posiadanie formularza A1 przez odwołującego jest obligatoryjne i warunkuje zaliczenie go w poczet ubezpieczonych na terytorium Słowacji, podczas gdy uzyskanie tego zaświadczenia zależy nie tylko od woli ubezpieczonego, jak też jest przede wszystkim sfinalizowaniem prawidłowo przeprowadzonej procedury ustalania ustawodawstwa właściwego. Dla ubezpieczonego kluczowe znaczenie ma jedynie registracyjny list FO, który potwierdza zgłoszenie go do systemu ubezpieczeń z uwagi na zawartą umowę o pracę, a w rzeczywistości odwołujący dysponował dokumentem A1, który stanowi o ostateczności ustawodawstwa słowackiego,

4. rażące naruszenie przepisów postępowania, a to art. 1 ust. 2 lit. c w zw. z art. 5 ust 1, art. 6 i art. 16 rozporządzenia wykonawczego poprzez podtrzymanie ustalenia ustawodawstwa polskiego i usankcjonowanie zaniechania podjęcia współpracy między instytucjami (ze słowackimi instytucjami właściwymi), bez jednoczesnego powzięcia uzasadnionych wątpliwości w myśl art. 5 ust. 2 rozporządzenia wykonawczego, co doprowadziło do zaniechania skutecznego w pełnym zakresie procedury dialogu i koncyliacji określonej tak w art. 6 i art. 16 rozporządzenia wykonawczego, jak i w postanowieniach Decyzji Nr A1 Komisji Administracyjnej z dnia 12 czerwca 2009 r. w sprawie ustanowienia procedury dialogu i koncyliacji w zakresie ważności dokumentów, określenia ustawodawstwa właściwego oraz udzielenia świadczeń na mocy rozporządzenia podstawowego, w szczególności gdy Socialna Poistovna jako instytucja przyjmująca nie miała podstaw by zaakceptować jakiegokolwiek inne ustawodawstwo niż słowackie, ponieważ nie przedstawiła dowodów ani dokumentów na potwierdzenie swego stanowiska i dodatkowo wydała niezaskarżalną decyzję utrzymującą ważne zgłoszenie do ubezpieczeń słowackich (decyzja numer (...) - BA z dnia 30 września 2015 r.),

5. naruszenia przepisów postępowania mających wpływ na treść zaskarżonego wyroku, a to art. 233 k.p.c. poprzez przekroczenie granic swobodnej oceny dowodów i błędną ocenę mocy i wiarygodności materiału dowodowego, a w szczególności:

a) wydanie zaskarżonego wyroku w sytuacji, gdy odwołujący winien podlegać od dnia zawarcia umowy o pracę tj. od dnia 24 lipca 2013 r. do dnia 15 października 2014 r. oraz od 15 marca 2016 r. do 31 grudnia 2016 r. ustawodawstwu słowackiemu, a okoliczność tę potwierdza niezaskarżalna decyzja Socialnej Poistovnej numer (...) - (...) - BA z dnia 30 września 2015 r. oraz dokument A1 SK,

- b) błędne ustalenie stanu faktycznego i przyjęcie, iż dowody przedstawione przez odwołującego nie świadczą o wykonywaniu pracy niemającej charakteru marginalnego, podczas gdy pracodawca sporządzone raporty z wykonanej pracy ocenił jako prawidłowe i wypłacił na ich podstawie wynagrodzenie w drodze przelewu na rachunek bankowy odwołującego,
- c) wydanie zaskarżonego wyroku przy jednoczesnym braku poprawnej decyzji o ustawodawstwie właściwym, przy ważnym zgłoszeniu do ubezpieczeń słowackich, a więc istnieniu transgranicznego zbiegu tytułów do ubezpieczenia,
- d) utrzymanie zaskarżanej decyzji i orzeczenie w oderwaniu od stanowiska instytucji miejsca wykonywania pracy i bez porozumienia z nią, ustalając okoliczności zatrudnienia wbrew zasadzie *lex loci laboris*, dlatego jeżeli zgodnie z przepisami słowackimi, odwołujący dysponuje zgłoszeniem do ubezpieczeń słowackich z tytułu umowy o pracę, nie może podlegać równocześnie obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowemu i wypadkowemu jako osoba prowadząca pozarolniczą działalność gospodarczą w spornym.

W oparciu o przedstawione zarzuty apelujący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku w całości poprzez jego uchylenie bądź zmianę w całości w ten sposób, iż Sąd Apelacyjny uchylił zaskarżany wyrok Sądu Okręgowego wydany dnia 4 grudnia 2018 roku, w sprawie prowadzonej pod sygn. akt IV U 963/18 oraz decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w C. nr (...) z dnia 21 maja 2018 roku, i uzna, iż odwołujący jako osoba prowadząca pozarolniczą działalność gospodarczą nie podlega obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowemu i wypadkowemu od dnia 24 lipca 2013 roku do dnia 15 października 2014 roku oraz od 15 marca 2016 roku do 31 grudnia 2016 roku, względnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania organowi ubezpieczeniowemu ze wskazaniem na stwierdzone uchybienia z uwagi na stwierdzenie braku wcześniejszej prawidłowej decyzji o ustawodawstwie właściwym w spornym okresie, sporządzenie pisemnego uzasadnienia wyroku zapadłego w niniejszej sprawie i doręczenie odpisu wyroku wraz z uzasadnieniem na wskazany wyżej adres zamieszkania odwołującego i zasądzenie od organu ubezpieczeniowego na rzecz odwołującego wniesionej opłaty sądowej od apelacji.

W odpowiedzi na apelację organ rentowy wniósł o oddalenie apelacji oraz o zasądzenie od skarżącego kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym według norm przepisanych.

Sąd Apelacyjny ustalił i zważył, co następuje:

Przyjmując ustalenia poczynione przez Sąd pierwszej instancji jako własne, uznał, że apelacja nie zasługuje na uwzględnienie.

Otóż bowiem wskazać należy, iż zgodnie z art. 11 ust. 1 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz.Urz. UE L 2004.166.1 - dalej nazywanego rozporządzeniem podstawowym), kluczową zasadą koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego w Unii Europejskiej, zakładającą rzeczywiste istnienie konkurencyjnych tytułów ubezpieczenia, jest podleganie ustawodawstwu jednego państwa członkowskiego. Z zasady tej wynikają dyrektywy postępowania dla instytucji państw członkowskich oraz organów odwoławczych regulowane przepisami rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009 z dnia 16 września 2009 r. dotyczącego wykonywania rozporządzenia (WE) nr 883/2004 w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz.Urz. UE L 2009.284.1 - dalej nazywanego rozporządzeniem wykonawczym).

Wobec powyższego, opisana w treści art. z art. 16 rozporządzenia wykonawczego procedura uzgodnień między instytucjami państw członkowskich dotyczących stosowania art. 13 rozporządzenia podstawowego, toczy się w istocie bez udziału osoby, która wykonuje pracę najemną i pracę na własny rachunek w różnych państwach członkowskich. Kończy się zaś poinformowaniem zainteresowanego przez instytucję właściwą państwa członkowskiego, którego ustawodawstwo zostało tymczasowo lub ostatecznie określone, jako mające zastosowanie, o tym, które ustawodawstwo zostało tymczasowo lub ostatecznie określone (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 26 stycznia 2017 r., III UK 50/16).

W tych okolicznościach, przedmiotem decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, jako instytucji państwa członkowskiego, w którym osoba, która wykonuje pracę najemną i pracę na własny rachunek w różnych państwach członkowskich, ma miejsce zamieszkania (po przeprowadzeniu procedury uzgodnień między instytucjami państw członkowskich dotyczących stosowania art. 13 rozporządzenia podstawowego) powinno być, zgodnie z zasadą terytorialności przyjętą w art. 11 ust. 1 rozporządzenia podstawowego i art. 83 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych, nie tyle wskazanie ustawodawstwa właściwego, bo czyni to - zgodnie z art. 16 ust. 5 rozporządzenia wykonawczego - instytucja właściwa (której ustawodawstwo zostało tymczasowo lub ostatecznie określone), lecz będące następstwem tego określenia ustalenie, że po określonym w decyzji dniu do wymienionej osoby nie ma zastosowania polski system zabezpieczenia społecznego. Z przywołanej wyżej, a ujętej w treści art. 11 ust. rozporządzenia podstawowego, zasady terytorialności wynika, że nie jest dopuszczalna - do czego w istocie zmierza skarżący w odwołaniu i apelacji - ocena stosunku prawnego stanowiącego tytuł ubezpieczenia społecznego w innym państwie członkowskim przez instytucję miejsca zamieszkania osoby wnoszącej o ustalenie właściwego ustawodawstwa (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 6 czerwca 2013 r., II UK 333/12).

Jednocześnie trzeba pamiętać, że gdy - tak jak w niniejszej sprawie - obie instytucje państw członkowskich dojdą do wspólnego porozumienia, to ma ono decydujące znaczenie dla ustalenia ustawodawstwa właściwego, gdyż przepisy art. 13 ust. 2 i 3 rozporządzenia podstawowego mają na celu wyeliminowanie podwójnego (lub wielokrotnego) ubezpieczenia w różnych państwach członkowskich (ewentualnie uniknięcia sytuacji, w której dana osoba nie będzie podlegała żadnemu ustawodawstwu), a nie ustalenie ubezpieczenia korzystnego dla zainteresowanego ze względu na wysokość składek. Konkludując powyższy wywód wskazać należy, że wniosek o ustalenie ustawodawstwa właściwego oznacza poddanie tej kwestii procedurze przewidzianej w art. 16 rozporządzenia wykonawczego, której efektem jest wspólne porozumienie państw członkowskich, zapobiegające podwójnemu (lub wielokrotnemu) podleganiu ubezpieczeniu społecznemu albo nieobjęciu ubezpieczeniem w żadnym państwie członkowskim. Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 27 września 2016 r. (I UZ 14/16), trafnie wskazał, iż wyznaczone zakresem art. 16 ust. 4 rozporządzenia wykonawczego obowiązki instytucji właściwej miejsca świadczenia pracy (w tym przypadku słowackiej) sprowadzają się do udzielenia (także z własnej inicjatywy) stosownych wyjaśnień i przedstawienia swojego stanowiska (opinii) odnośnie do ustawodawstwa właściwego. Ani przepisy rozporządzenia wykonawczego, ani też decyzja Nr (...) Komisji Administracyjnej nie stawiają bowiem w tym zakresie żadnych wymagań formalnych, w szczególności nie wymaga się wydania przez instytucję właściwą miejsca wykonywania pracy najemnej formalnej decyzji w indywidualnej sprawie. Opinia ta może więc przybrać postać pisma (informacji), stąd dla oceny, czy przedstawione w nim stanowisko ma zastosowanie do indywidualnej sytuacji zainteresowanego występującego z wnioskiem o ustalenie ustawodawstwa, ważna jest jego treść. Jeśli w informacji podaje się, że pracownicy nie świadczyli rzeczywistej pracy, a następnie instytucja ubezpieczeniowa państwa członkowskiego, w którym ma siedzibę podmiot zatrudniający, wydaje decyzję ustalającą, że w stosunku do ubezpieczonego jako pracownika tego podmiotu „nie powstały obowiązkowe ubezpieczenia emerytalne”, to jest to równoznaczne z wyrażeniem stanowiska odnośnie do braku tytułu do podlegania pracowniczemu ubezpieczeniu społecznemu, a w konsekwencji stanowiska o braku konkurencji tytułów ubezpieczenia w rozumieniu art. 11 ust. 1 rozporządzenia podstawowego (por. uzasadnienie postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 6 marca 2018 r., II UK 172/17).

Ponadto podkreślić należy, iż również wspólnemu porozumieniu, o którym mowa w art. 16 ust. 4 rozporządzenia wykonawczego, ustawodawca unijny nie nadał jakiegokolwiek instytucjonalnej formy. Natomiast gdy obie instytucje właściwe dojdą do wspólnego porozumienia, to ono ma decydujące znaczenie dla ustalenia ustawodawstwa właściwego.

Wypada przy tym zauważyć, iż jeśli intencją zainteresowanego jest uzyskanie potwierdzenia podlegania wskazanemu przez niego ustawodawstwu, to temu służy wniosek o wydanie poświadczenia na formularzu A1, którego podstawę stanowi art. 19 ust. 2 rozporządzenia wykonawczego. Wówczas ocena takiego żądania należy do organów i instytucji właściwych tego państwa członkowskiego, którego ustawodawstwo miałyby być zastosowane (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 4 kwietnia 2017 r., II UK 248/16). Ubezpieczony nie wykazał, że dysponuje stosownym (na okres objęty sporem) formularzem A1 wydanym przez słowacką instytucję. Legitymowanie się poświadczeniem na formularzu A1 o podleganiu ubezpieczeniu społecznemu

w państwie członkowskim miejsca wykonywania pracy najemnej nie może być zatem ignorowane przy ustaleniu ustawodawstwa mającego zastosowanie do zainteresowanego w trybie art. 16 rozporządzenia wykonawczego (zob. art. 5 ust. 1 rozporządzenia wykonawczego) i dopiero jego wycofanie lub uznanie za nieważne, po ponownym rozpatrzeniu podstaw jego wydania, umożliwi ustalenie ustawodawstwa państwa członkowskiego miejsca zamieszkania. Jeśli natomiast chodzi o dokument w postaci poświadczenia rejestracji systemie ubezpieczenia społecznego innego państwa członkowskiego, to jest on tylko dowodem zgłoszenia do ubezpieczenia, które samo w sobie z całą pewnością nie przesądza o istnieniu ważnego tytułu do objęcia ubezpieczeniem.

Przenosząc powyższe rozważania na grunt niniejszej sprawy, należy zauważyć, że słowacka instytucja ubezpieczeniowa przedstawiła Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych w niniejszej sprawie jednoznaczną opinię, poinformowała również o wydaniu decyzji ustalającej, że w stosunku do R. S. zanikło słowackie ubezpieczenie społeczne z dniem 23 lipca 2013 r. Przyjąć zatem trzeba, że obie wymienione instytucje doszły do wspólnego porozumienia, o którym mowa w art. 16 ust. 4 rozporządzenia wykonawczego.

Jednocześnie należy zauważyć, że postępowanie sądowe w sprawach dotyczących ubezpieczenia społecznego wszczynane jest w rezultacie odwołania wniesionego od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych. Ma więc ono charakter odwoławczy. Jego przedmiotem jest ocena zgodności z prawem - w aspekcie formalnym i materialnym - decyzji wydanej przez organ rentowy na wniosek ubezpieczonego lub z urzędu. Jest zatem postępowaniem kontrolnym. W realiach niniejszego sporu, postępowanie Sądu sprowadzało się do oceny legalności decyzji organu rentowego z dnia 21 maja 2018 roku, wydanej w oparciu o przepisy art. 83 ust.1, art. 68, art. 38 ust. 1, art. 6 ust. 1 pkt 5, art. 12, art. 13 pkt 4 oraz art. 18 ust. 8 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2015 r. poz. 121 ze zm.).

Odwołujący się nie kwestionował, iż w okresie objętym zaskarżoną decyzją, czyli od 24 lipca 2013 roku do 15 października 2014 roku oraz od 15 marca 2016 roku do 31 grudnia 2016 roku prowadził działalność gospodarczą na terenie Polski, nie przedstawił również dokumentu, który potwierdzałby, że wobec niego zastosowanie mają przepisy z zakresu ubezpieczeń społecznych innego państwa, niż państwo wykonywania działalności gospodarczej. Należy w związku z tym zważyć, że tytuł ubezpieczenia społecznego osób prowadzących działalność gospodarczą w Polsce powstaje z mocy ustawy, więc decyzje dotyczące objęcia określonym ubezpieczeniem społecznym mają charakter deklaracyjny. Podkreśla się jednak, że ich wydanie wywołuje określony w nich skutek w czasie, co prowadzi do powstania gwarancyjnego stosunku prawnego, w trakcie którego podmiot decyzji staje się podmiotem praw i obowiązków w zakresie ubezpieczenia społecznego.

Podkreślić przy tym trzeba, że fakt toczącego się postępowania odwoławczego przed zagraniczną instytucją ubezpieczeniową nie czyni zasadnym zawieszenia postępowania przed krajowym sądem, gdyż w chwili wyrokowania postępowanie za granicą nie było zakończone a jego wynik nie był znany i możliwy do przewidzenia (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 18 lipca 2018 r., III UZ 10/18).

W końcu, trzeba stwierdzić, iż rację ma Sąd pierwszej instancji wskazując, iż decyzja z dnia 20 czerwca 2012 roku (nr (...)) wydana przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w L. nie rozstrzygała kwestii ustalenia obowiązującego wnioskodawcę ustawodawstwa w zakresie ubezpieczeń społecznych, a jedynie stwierdzała że w sytuacji podlegania ustawodawstwu słowackiemu odwołujący wyłączony jest z obowiązku podlegania ubezpieczeniom społecznym na terytorium Polski.

Mając na uwadze przedstawione okoliczności, Sąd drugiej instancji, na mocy art. 385 k.p.c., orzekł o oddaleniu apelacji.

O kosztach procesu w postępowaniu apelacyjnym orzekł na podstawie art. 98 k.p.c. i art. 99 k.p.c. w związku z treścią § 10 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych.

/-/SSA Jolanta Pietrzak /-/SSA Marek Procek (ref.) /-/SSA Gabriela Pietrzyk-Cyrbus

Sędzia Przewodniczący Sędzia